

EL COMPROMÍS DE BARCELONA PEL CLIMA

UN APRENENTATGE COL·LECTIU

ÍNDEX

PRESENTACIÓ INSTITUCIONAL	3
INTRODUCCIÓ	4
Aquell estiu del 2015	4
LES ENTITATS ES FAN SENTIR A LA COP21	5
Els objectius i les accions	6
Més que un document de compromís local	7
Lliurament al Govern de la ciutat	8
París, 2015	9
Un teixit social actiu	10
DE LA IDEA AL PROJECTE DE TRANSFORMACIÓ	10
Full de ruta 2015-2017	11
Sessions i tallers per a l'aprenentatge col·lectiu en gestió de projectes	11
La conversa i el consens	13
Espais i eines de treball virtuals	13
La importància d'una comunicació eficaç	13
L'AUTOORGANITZACIÓ DELS EQUIPS DE PROJECTE	14
Diversitat de sensibilitats	14
Alta especialització dels grups	15
Tocar de peus a terra	16
Modelar els tempos d'un procés extens	18
Tensions internes i dinàmiques pròpies	19
La relació amb tercers	20
La incertesa d'un procés obert i inèdit	22
RECTA FINAL	22
Projectes sense pressupost	23
L'interès per la millora de la comunicació ambiental, una constant	23
NOU ACCIONS SOBRE EL CANVI CLIMÀTIC	24
Aprenentatges de les entitats	24
Aprenentatges municipals	25
Diferents projectes, una suma de resultats	25
Avançar col·lectivament en la cultura de la sostenibilitat	26
Mirant al futur: el Pla Clima	26
ENTITATS IMPLICADES EN ELS PROJECTES DE "BARCELONA PEL CLIMA" ..	28

PRESENTACIÓ

Barcelona té un actiu i tradició en el compromís col·lectiu per la sostenibilitat. Fa dues dècades que a la ciutat progressa un moviment cívic potent per fer la ciutat més sostenible, amb més de 1100 organitzacions (empreses, associacions, escoles, universitats, sindicats, etc.): **la xarxa Barcelona+Sostenible**.

Els membres de B+S impulsen mesures per assolir els objectius del **Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat** dins les seves organitzacions, comparteixen bones pràctiques i desenvolupen projectes amb els altres integrants de la xarxa.

En aquest marc va néixer el 2015 el **Compromís pel Clima** i va germinar el singular i interessant procés que presentem: un camí inèdit d'aprenentatge col·lectiu i innovador.

Aquesta experiència d'acció cívica ha estat simultània a l'elaboració del **Pla Clima 2018-2030** de Barcelona i ha contribuït a definir-ne les línies estratègiques i a afirmar la seva ambició.

A Barcelona, i a moltes ciutats d'arreu, sabem que assegurar el futur no només exigeix corregir els impactes locals i globals, sinó també imaginar i construir noves formes de viure-hi de manera digna, saludable, cívica, plena.

El convenciment que el repte implica tothom i que les millors solucions neixen de la intel·ligència col·lectiva, ha empès l'ajuntament a invitar les organitzacions a enrolar-se en aquest procés i a facilitar el desenvolupament de les iniciatives que ha generat. La coresponsabilitat ha motivat un parell de centenars de persones a aventurar-s'hi. L'entusiasme i la convicció sobre la capacitat transformadora dels seus projectes ha possibilitat que els equips hagin dut a terme intervencions concretes amb impacte real, malgrat la incertesa i les dificultats. En conjunt s'ha explorat un territori poc conegut i s'han fet descobertes i aprenentatges que de segur permetran avançar amb pas més ferm en endavant.

Aquí us oferim el relat basat en la visió dels protagonistes, amb el desig que sigui inspirador.

Àrea d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat
Barcelona. desembre 2018

INTRODUCCIÓ

Aquell estiu del 2015...

L'estiu del 2015 les organitzacions de la [xarxa Barcelona + Sostenible](#) van rebre una invitació de l'Ajuntament de Barcelona per formar part d'una dinàmica per concretar com es podia enfortir l'acció de la ciutat de Barcelona en la lluita contra el canvi climàtic. El resultat, en forma de "[Compromís de Barcelona pel clima](#)", el va portar l'alcaldeessa Ada Colau a la XXI Conferència de les Parts de la Convenció Marc sobre Canvi Climàtic, la COP21, que es va celebrar de l'11 al 30 de desembre a París. Naixia així un procés obert de creació col·laborativa amb les entitats de la xarxa Barcelona + Sostenible per establir conjuntament objectius i accions climàtiques locals concretes en el marc del desè objectiu del [Compromís ciutadà per la sostenibilitat 2012-2022](#):

Objectiu 10. Resiliència i responsabilitat planetària: la resposta puntual a l'acció global

Dos anys després d'aquella crida, les entitats han desenvolupat nou accions sorgides del repte llançat des de l'Ajuntament de Barcelona, i totes tenen un objectiu comú: contribuir a fer front al canvi climàtic, amb un èmfasi especial en els seus efectes, des de l'acció local. Per fer-ho possible, en el procés s'han acabat implicant més de dues-centes persones, entre representants d'entitats, representants polítics, tècnics i tècniques municipals i col·laboradors i col·laboradores.

Aquest document pretén descriure els dos anys de dinàmica participativa a través de la veu dels seus protagonistes. És una aproximació —una de tantes possibles— a un procés col·laboratiu i d'aprenentatge col·lectiu a la ciutat de Barcelona. Un procés complex, tant per la durada en el temps com per la diversitat dels i les integrants, les seves il·lusions, interessos, incerteses, enteses i desacords. Un camí inèdit d'aprenentatge col·lectiu i innovador per a la millora de la sostenibilitat.

LES ENTITATS ES FAN SENTIR A LA COP21

L'estiu del 2015, davant la presència de Barcelona a la trobada de la COP21 a finals d'aquell mateix any, el Govern municipal va oferir a organitzacions de la ciutat presentar el compromís de Barcelona amb relació al canvi climàtic a la cita a París. Per fer-ho possible, es va convidar els membres de la xarxa Barcelona + Sostenible a implicar-se en la definició dels compromisos i en la concreció d'accions locals.

El juliol del 2015, la Secretaria de Barcelona + Sostenible va convocar les entitats a participar en un procés per definir col·lectivament l'aportació de Barcelona a la COP21, en el qual plantejava les preguntes següents:

"A partir dels compromisos adquirits en el Compromís ciutadà per la sostenibilitat 2012-2022, què fem davant del canvi climàtic? I, més específicament, quines són les prioritats, els reptes i el full de ruta a seguir durant els dos propers anys?".

La inscripció massiva per formar part d'aquest procés va desbordar les expectatives de la Secretaria de Barcelona + Sostenible, que va haver de canviar tant l'espai de reunió com la dinàmica de grup inicialment prevista per poder canalitzar les diverses aportacions, sensibilitats i interessos. Es va fer palès que fer front comú per lluitar contra el canvi climàtic era una qüestió que interessava les entitats de la xarxa, i molt.

El 29 de setembre de 2015 es va fer la primera trobada a l'Hangar (Poblenou) i durant la tardor van tenir lloc diverses sessions participatives de l'anomenat Grup de Treball sobre Energia i Canvi Climàtic. Hi van assistir un centenar de persones de la xarxa Barcelona + Sostenible interessades en el missatge de Barcelona a la COP21.

Durant els mesos de setembre i octubre, els i les representants de les entitats van dedicar temps i esforços a reflexionar col·lectivament sobre quina contribució derivada del Compromís ciutadà per la sostenibilitat 2012-2022 podien fer les entitats per lluitar contra el canvi climàtic. El text resultant el presentaria l'alcaldessa Ada Colau a la COP21 com a compromís local pel clima i l'assumirien tant el teixit social com el mateix Ajuntament.

Els objectius i les accions

Des de l'Ajuntament es van proposar dues grans fites que calia assumir per reduir les emissions amb l'horitzó del 2030 i es van convidar les entitats a implicar-s'hi a partir de projectes locals ideats col·lectivament. Els dos grans objectius van ser els següents:

- Reduir el nivell d'emissions de CO₂-e (diòxid de carboni equivalent) per càpita un 40% amb relació als valors del 2005.

- Incrementar el verd urbà en 1 m² més per habitant.

A partir d'aquí, les entitats van concretar, d'acord amb una diagnosi perceptiva i mitjançant una dinàmica de treball per subgrups, una sèrie de propostes de projectes. Aquestes iniciatives es van classificar ad hoc en vuit àmbits complementaris: l'estalvi i l'eficiència; les energies renovables; la mobilitat sostenible i el desenvolupament urbà; el verd i la biodiversitat; l'economia baixa en carboni; els residus; la salut i el benestar, i l'educació i la sensibilització.

Cada entitat va fer aportacions des del seu àmbit d'expertesa i coneixement per avançar cap a una fita col·lectiva. Les entitats van compartir coneixements i es van escoltar els diferents punts de vista. De fet, es van expressar interessos coincidents i també divergents i, consegüentment, van quedar paleses maneres distintes d'aproximar-se al repte climàtic. En definitiva, tothom sumava. Al final de la segona sessió, es va començar a albirar el fruit d'aquelles hores inicials i intenses que un centenar de persones destinaven al projecte de manera desinteressada i voluntària, ja que es començaven a prioritzar, de manera incipient, una desena d'idees.

La cita anual dels membres de Barcelona + Sostenible "Fem xarxing", destinada a l'intercanvi de coneixements i propostes per part de les entitats integrades a la xarxa Barcelona + Sostenible, va servir per presentar públicament la feina feta. Va tenir lloc el 27 d'octubre de 2015, en una jornada dedicada monogràficament al clima i que va incloure una conferència de Yayo Herrero, directora general de Fuhem i membre d'Ecologistes en Acció. Els equips de treball del "Compromís de Barcelona pel clima" hi van presentar les seves idees i van recollir aportacions, amb l'objectiu d'acabar de definir les propostes. Finalment, es van definir nou idees per a l'acció climàtica, que es van descriure individualment amb un enunciat i un text breu.

Més que un document de compromís local

En menys de tres mesos i amb només tres sessions, els representants de les entitats ja disposaven de propostes locals ben definides per fer front al canvi climàtic. I llavors es va fer un pas més: garantir la millor presentació possible de les nou propostes, emmarcant-les en el context propi de la ciutat de Barcelona, en un document divulgatiu, proper i visual.

Sota l'impuls de l'equip municipal, es va fer una nova crida als participants del Grup de Treball sobre Energia i Canvi Climàtic per col·laborar en l'elaboració d'un document final que contextualitzés, sintetitzés i il·lustrés tant els objectius envers el repte climàtic com les nou propostes proposades per les organitzacions de la ciutat. Així, una petita comissió va continuar treballant perquè el document final fos el màxim de comprensible per a tothom, és a dir, entenedor, visual, engrescador... En aquest procés, va revisar i enriquir els textos de diagnosi i contextualització redactats per l'equip municipal i va proposar que s'elaboressin infografies i peces visuals per facilitar-ne la lectura. D'aquesta manera, el document final del "Compromís de Barcelona pel clima" que havia de viatjar a París anava més enllà d'una declaració d'intencions i accentuava el seu caràcter divulgatiu i pedagògic. Una mostra més de la vocació de difusió de la cultura de la sostenibilitat dels representants de les entitats integrades a la xarxa Barcelona + Sostenible.

Així, l'hivern del 2015 es va imprimir el llibret de vuit pàgines *Compromís de Barcelona pel clima*, concebut com a targeta de presentació de les propostes d'acció local de les organitzacions i el consistori amb relació al clima. El document final que les entitats lliurarien als representants de la ciutat per exposar-lo a París durant la COP21 es va estructurar en cinc apartats:

- Diagnosi
- Compromisos
- Declaració d'objectius de mitigació i adaptació al canvi climàtic
- Projectes que marquen el full de ruta d'acció dels membres de Barcelona + Sostenible durant els dos propers anys
- Projectes estratègics i mesures impulsats per l'Ajuntament de Barcelona.

El document fixava el títol i una descripció breu de les nou propostes d'acció en la lluita contra el canvi climàtic, que definia ja com a "projectes".

- **E4: endolla't a l'estalvi i l'eficiència energètics.** Assessorament ciutadà per aconseguir un model de democratització i rehabilitació energètica que resolgui el drama de la pobresa energètica i aposti per avançar cap a l'autosuficiència.
- **Reforma passiva i consciència activa contra la pobresa energètica.** Programa d'eficiència energètica i salut a través de la reforma d'habitatges amb sistemes passius de baix cost i recomanacions per a l'adequació d'hàbits.
- **Camins escolars segurs.** Foment de la mobilitat sostenible i l'accés segur a les escoles a peu, amb bicicleta i amb transport públic aplicant noves tecnologies que garanteixin la seguretat i incrementin l'autonomia dels infants (dispositius mòbils, aplicacions, etc.).
- **A la feina en bici.** Foment de la mobilitat sostenible amb un canvi modal del transport laboral mitjançant el préstec d'una flota de bicicletes per als treballadors i les treballadores.

- **Cobertes mosaic.** Projecte pilot d'un mosaic de cobertes amb instal·lacions que combinen les energies renovables amb espais agrícoles i verds i de captació d'aigua de pluja, integrats en diferents tipologies d'edificis i usuaris.
- **Punt Verd 2.0.** Acció per allargar la vida útil dels materials i productes a partir d'una aplicació web i mòbil i d'un punt de trobada d'iniciatives i serveis que promoguin la reutilització, la reparació i la mineria urbana.
- **De porta a porta i separo el que em toca. I l'envàs, al comerç tornaràs.** Actuació per assolir el residu zero i l'economia circular mitjançant la millora de la separació de residus gràcies a la recollida porta a porta i al sistema de dipòsit, devolució i retorn d'envasos.
- **Fem pinya contra el canvi climàtic.** Treball en xarxa per revisar les propostes educatives i culturals que hi ha a la ciutat amb l'objectiu d'actualitzar-les i integrar-hi la variable climàtica.
- **El canvi climàtic canvia el planeta, i també et canvia a tu.** Pla de comunicació amb missatges seriosos i, alhora, optimistes centrats en la responsabilitat individual necessària a més dels compromisos internacionals i de ciutat.

Lliurament al Govern de la ciutat

El 23 de novembre de 2015 l'alcalde de Barcelona, Ada Colau, acompanyada d'una representació dels grups municipals, rebia, de part dels membres del Grup de Treball sobre Energia i Canvi Climàtic, el document Compromís de Barcelona pel clima. Colau va agrair l'aportació dels membres de Barcelona + Sostenible a París i va afirmar el següent: "Adoptem aquest compromís com un autèntic mandat democràtic que recull la voluntat i el treball de més de 800 entitats. Per això som aquí: per governar obeint."

Janet Sanz, tinenta d'alcaldia d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat, va assegurar: "No partíem de zero quan vam convidar totes les organitzacions ciutadanes a participar i reflexionar sobre el canvi climàtic, perquè Barcelona té un actiu i una llarga tradició en el compromís col·lectiu per la sostenibilitat."

I també va destacar: "És bàsic, per part d'un govern municipal, participar en un espai de debat internacional com la COP21, on col·lectivament s'assumeixen compromisos per resoldre un problema que afecta el dia a dia de la gent. I fer-ho des de la participació, l'escolta i la col·laboració de les entitats de la ciutat. El repte climàtic no l'assolirem si no hi fem front totes i tots. Que l'alcalde de la ciutat traslladi aquestes propostes elaborades des de les entitats és la major expressió de la veu ciutadana i popular."

Finalment, Sanz també va afegir: "Quan la societat civil participa de les propostes que es traslladen a les grans cimeres internacionals i en l'articulació de les respostes és quan té sentit el debat internacional. Quan portem la veu de les entitats i la ciutadania parlem en nom de molta gent que ha dit la seva i que ha nodrit aquell discurs i aquelles propostes."

D'altra banda, **Frederic Ximeno**, actual comissionat d'Ecologia de l'Ajuntament de Barcelona,^{1*} va afirmar: "L'acció climàtica és imprescindible fer-la a través del treball de totes les administracions, des de tots els nivells, del local fins a la comunitat internacional. Però no podem abordar-la amb la intensitat que requereix si no és amb l'impuls, la complicitat i la coproducció amb tota la ciutadania, organitzada i individual. La ciutadania és generadora d'accions, d'idees i de qüestions que són impossibles d'abordar només des d'un pla administratiu a l'ús."

L'hivern del 2015, a París, la delegació municipal integrada per l'alcalde, Ada Colau; el tinent d'alcalde de Treball, Economia i Planificació Estratègica, Gerardo Pisarello; la tinenta d'alcalde d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat, Janet Sanz, i la comissionada d'Ecologia, Eva Herrero, van participar en diferents trobades en el marc de la COP21.

El 4 de desembre, en el debat central de la Cimera del Clima per a Líders Locals, coorganitzada per Anne Hidalgo, alcaldessa de París i copresidenta de Ciutats i Governes Locals Units (CGLU), i Michael Bloomberg, enviat especial del secretari general de les Nacions Unides per a les ciutats i el canvi climàtic, Colau va presentar el "Compromís de Barcelona pel clima" com l'aposta de Barcelona en la lluita pel canvi climàtic.

Davant dels líders locals, l'alcalde va expressar: "El Compromís vol ser un full de ruta compartit entre govern local i organitzacions per orientar les nostres accions futures en la mitigació i adaptació del canvi climàtic", i va reiterar la seva satisfacció per aquest procés de corresponsabilitat ciutadana.

A la COP21, 175 estats de les Nacions Unides que formen part de la Convenció marc sobre canvi climàtic van tancar l'anomenat acord de París on van fixar l'objectiu de limitar l'augment de la temperatura global per sota dels 2 graus centígrads, i esforçar-se per tal que l'augment es mantingui a 1,5 graus. Així com de reforçar la capacitat per fer front als impactes del canvi climàtic i incorporar l'adaptació i la justícia climàtica.

L'acord de París reforçava el paper essencial de les ciutats i dels governs locals per complir els objectius de reducció d'emissions de gasos d'efecte d'hivernacle. L'Ajuntament de Barcelona reclamaria, dies més tard, la necessitat urgent que els estats impulsin programes de promoció i col·laboració amb les ciutats per garantir el compliment dels acords.

^{1*} Eva Herrero va ser comissionada d'Ecologia des de l'inici del mandat fins a l'octubre del 2016, moment en què va ser substituïda per Frederic Ximeno.

Un teixit social actiu

Marta Cuixart, secretària del Consell Ciutadà per la Sostenibilitat, explica el següent sobre la crida municipal: "Va atraure persones integrades a la xarxa Barcelona + Sostenible que ja estan avesades a implicar-se en projectes col·laboratius i que tenen un alt interès en el tema de la sostenibilitat." Per Cuixart, la invitació va oferir una bona ocasió als membres de la xarxa d'implicar-se activament en una iniciativa d'acció de transformació, "donant resposta a un interès expressat repetidament pels seus integrants al llarg dels darrers anys d'implicar-se més directament en accions de transformació cap a models més sostenibles."

Es tractava d'un procés de doble sentit pel qual la xarxa Barcelona + Sostenible feia les seves aportacions a la COP21 de París en nom de Barcelona, però, alhora, aquestes aportacions enriquien la mateixa xarxa.

DE LA IDEA AL PROJECTE DE TRANSFORMACIÓ

Un cop presentada internacionalment la declaració barcelonina de compromís pel clima, tocava posar-se a treballar per desenvolupar i executar les nou propostes ciutadanes del "Compromís de Barcelona pel clima" que marcaven el full de ruta 2015-2017 en l'acció climàtica a la ciutat de Barcelona.

Gener del 2016. La COP21 ja era història. Barcelona seguia endavant en el procés engegat durant la tardor del 2015 per fer realitat el compromís expressat a París. A la casella de sortida hi havia les nou propostes d'acció a càrrec de les organitzacions integrades a la xarxa Barcelona + Sostenible orientades a assolir els objectius climàtics fixats. Què calia fer per començar la partida? Com es podien fer realitat col·lectivament amb les organitzacions i entitats de ciutat? El "Compromís de Barcelona pel clima" es trobava novament en un punt inicial. Estava a punt de començar el procés col·lectiu per transformar les nou propostes de millora en nou accions efectives de transformació a Barcelona.

A partir del document entregat a París calia estructurar un full de ruta que permetés el màxim desenvolupament de les nou propostes de manera col·lectiva, amb la implicació plena tant de l'Ajuntament com de les entitats. A fi d'assolir aquesta gran fita, des de la Direcció d'Estratègia i Cultura de Sostenibilitat a la Gerència d'Ecologia Urbana, es va idear, durant els primers mesos del 2016, un procés, que incloïa una metodologia i un calendari de treball. Es tractava d'encarar un procés de dos anys (2015-2017), amb uns grups de treball formats per persones que encara es coneixien poc, un equip de suport (la Secretaria de Barcelona + Sostenible i el mateix Ajuntament de Barcelona) i un marc organitzatiu inicial. S'assumien totes les incerteses pròpies d'una iniciativa inèdita de col·laboració i creació col·lectiva de nous projectes. S'iniciava un procés de col·laboració entre les entitats, que culminaria el desembre del 2017 i que passava de les idees teòriques a la concreció i execució d'accions climàtiques locals.

Full de ruta 2015-2017

Des de la Direcció d'Estratègia i Cultura de Sostenibilitat i la Secretaria de Barcelona + Sostenible es van preparar les sessions de treball (proposta metodològica, objectius, calendaris, avaluació, etc.) amb el suport de Manel Muntada, expert en gestió de coneixement, desenvolupament i canvi organitzatiu. L'objectiu era facilitar dinàmiques de col·laboració i cooperació als grups de treball responsables d'executar les nou propostes presentades a París.

Es va proposar a les entitats implicades una metodologia comuna i una dinàmica enriquidora per als grups de treball, tant per beneficiar els projectes com per facilitar l'aprenentatge a les entitats implicades. Es va preveure incorporar a cadascun dels projectes un tècnic o tècnica municipal per possibilitar sinergies amb els projectes del consistori i una persona de la Secretaria de Barcelona + Sostenible per dur a terme tasques de suport.

Amb l'objectiu d'ajudar que els grups de treball esdevinguessin veritables equips i de donar múscul al procés que tot just començava, es van programar sessions de treball i tallers formatius amb experts i expertes per fer un acompanyament extern i aportar elements d'innovació social. Les sessions permetien aportar eines als incipients equips de projecte, però també aprenentatges que cadascú podria aplicar en altres moments de la seva trajectòria professional o vital.

Maria Làzaro, tècnica de la Secretaria de Barcelona + Sostenible, evoca aquells inicis com un procés de treball inèdit i ple d'incerteses, però en el qual "teníem clar que acompanyaríem les entitats en una iniciativa en què serien protagonistes d'avenços de Barcelona en matèria de sostenibilitat."

Sessions i tallers per a l'aprenentatge col·lectiu en gestió de projectes

El març del 2016 la Secretaria de Barcelona + Sostenible va fer una nova crida a la xarxa de Barcelona + Sostenible per convidar tothom a implicar-se activament amb l'objectiu de fer possibles les nou iniciatives transformadores derivades dels compromisos locals assolits en el marc de la COP21. D'aquesta manera, nous representants d'entitats podien incorporar-se al projecte i treballar amb les entitats que ja hi estaven implicades des del setembre del 2015 i que volien continuar formant part del procés.

Manel Muntada, consultor d'organitzacions, va ajudar a conduir, juntament amb la Secretaria de Barcelona + Sostenible, les dues sessions inicials que van tenir lloc durant la primavera del 2016. Tenia l'encàrrec de facilitar les eines necessàries perquè els i les participants poguessin definir i planificar eficaçment els projectes del "Compromís de Barcelona pel clima".

Sobre les sessions, Muntada explica que "l'objectiu de la trobada amb les persones de la xarxa Barcelona + Sostenible era principalment establir una metodologia, que poguessin treballar de manera col·laborativa. Encara que compartíssim valors —en tant que membres de la xarxa Barcelona + Sostenible— havíem d'establir acords pel que fa a quins valors adoptaven, quins tempos, quins recursos o com trobar-se per treballar-ho."

Amb aquest horitzó, les entitats es van agrupar en equips de projecte, segons el projecte que haguessin de desenvolupar, el qual van treballar a partir d'un model *ad hoc* que es va anomenar "per projectes". Els equips havien de detallar els aspectes fonamentals del projecte: l'objectiu, a qui s'adreçava, quin valor aportava, etc.

Muntada explica que el marc organitzatiu necessari per a aquest tipus de projectes de cocreació requeria compartir els *valors de la cooperació i el treball col·lectiu, la confiança i l'apoderament*.

Manel Muntada destaca també la importància del factor "compromís" en aquest procés, i que, per assolir els objectius, calia fixar bé el propòsit de la gent. "Es van muntar uns grups de projecte i uns propòsits i es desitjava que les persones s'hi vincuessin i s'hi identifiquessin. Calia que se sentissin propietàries d'aquells projectes i que funcionessin durant els dos anys previstos", recorda Muntada.

Elena Redondo és arquitecta i gestora energètica per a la sostenibilitat social i ambiental i va formar part de l'equip del projecte "E4: endolla't a l'estalvi i l'eficiència energètica". Redondo recorda com el projecte va passar per diferents fases de definició fins a concretar-se en el que finalment ha estat: "Des de la Secretaria de Barcelona + Sostenible ens van proposar un calendari intens de reunions per tirar endavant el que seria el concepte del projecte. Aquestes reunions sempre tenien una component de dinamització amb un expert que ens va ajudar a agafar idees. Primer volíem fer una mena d'assessorament al ciutadà i al final hem acabat girant cap a una proposta de guia."

Lluïsa Cendón és educadora ambiental i va participar en les sessions celebrades durant la tardor del 2015 en el grup "Fem pinya contra el canvi climàtic". Dos anys després, reflexiona sobre aquells inicis: "En tres sessions conjuntes vam idear uns projectes que en un inici eren molt més amplis i oberts del que al final hem anat concretant."

Eulàlia Figuerola és arquitecta i membre de l'associació Green Building Council Espanya. Va participar en la gènesi i el desenvolupament del projecte "Reforma passiva i consciència activa per fer front a la pobresa energètica". Evoca les converses inicials de l'equip de treball com un procés en què "anàvem definint com podríem fer arribar els coneixements del grup als col·lectius als quals volíem ajudar, fent brainstorming o guiats per un ". A poc a poc ho anàvem definint amb les idees d'uns i altres."

En diversos casos, els grups que van treballar per desenvolupar les propostes presentades a París el desembre del 2015 van acabar reorientant les propostes inicials. Aquest va ser el cas de diversos projectes, com ara l'"**E4: endolla't a l'estalvi i l'eficiència energètica**", que l'equip creat a la primavera del 2016 va anar concretant en una guia d'estalvi energètic, o del grup "**Fem pinya contra el canvi climàtic**", que va evolucionar de fer una proposta de treball en xarxa a una guia de capacitació sobre acció climàtica. No en van ser els únics. Era un fet inevitable que va formar part del mateix procés d'aprenentatge i creació dels projectes: adaptar les idees inicials a realitats assumibles per tothom.

La conversa i el consens

Un element important d'aquestes sessions de treball va ser la conversa com a camí per descobrir capacitats i expectatives i arribar a consensos. "Vam ajudar a focalitzar tothom en un punt en comú, a partir de plantejar-nos preguntes col·lectivament i buscar una resposta satisfactòria per a tothom", explica Muntada. Per a l'expert en gestió del coneixement, tenir una diagnosi i un marc de treball comú des de l'inici, en el qual es comparteixen motivacions i valors, eliminava futurs sorolls durant el desenvolupament, millorava la qualitat dels recursos i augmentava l'eficàcia de tot el procés col·laboratiu.

Elena Lacort és ambientòloga i tècnica de medi ambient i canvi climàtic a l'Àrea Metropolitana de Barcelona. Va formar part de l'equip de projecte **"El canvi climàtic canvia el planeta, i també et canvia a tu"**. Recorda que ja des de les primeres sessions el seu grup era molt nombrós i estava format per gent procedent d'àmbits professionals molt diversos, com ara personal al servei de l'Administració pública, consultors, gent de la universitat, mestres de primària i de secundària o un animador cultural. Del treball conjunt recorda que "teníem alguns punts de divergència, com en qualsevol equip de treball, però al final sempre vam confluïr tots per trobar una aproximació comuna."

Per a Laura Diéguez, tècnica de mobilitat a CCOO de Barcelona i integrant de l'equip de projecte **"A la feina en bici"**, el fet que les entitats del grup formessin part de Barcelona + Sostenible i tinguessin alguna relació amb la mobilitat sostenible va facilitar l'entesa entre el grup "ja que partíem d'uns mínims compartits entre tots, a partir dels quals calia intentar que cadascú pogués aportar al projecte la visió des del seu àmbit d'especialització de treball".

Espais i eines de treball virtuals

Com a suport al procés es va crear una wiki, és a dir, un espai virtual de treball comú per a tots els grups de treball on compartir els avenços de cada equip de projecte. La wiki pretenia ser un vincle virtual des del qual treballar i un espai on poder recollir en línia l'evolució dels projectes al mateix ritme que anaven progressant.

Inicialment els equips van utilitzar aquesta plataforma de treball en línia, en molts casos esperonats pels referents de la Secretaria de Barcelona + Sostenible. Ara bé, un cop acabades les tres sessions previstes, el treball en grup més virtual es va anar desplaçant cap a altres plataformes i eines més estàndards, com ara Google Docs per treballar de manera col·laborativa, Doodle per establir cites o fins i tot WhatsApp en alguns casos. La tecnologia i les xarxes socials més esteses al nostre voltant van ser les eines utilitzades per establir els canals i els espais de relació dels grups. Al llarg de tot el procés, la wiki va romandre com un espai testimonial de l'activitat inicial dels nou projectes.

La importància d'una comunicació eficaç

Com a resultat de les sessions es van concretar els nou projectes amb el detall de les entitats impulsores, els objectius, els beneficis i l'aportació de valor a la societat, les aliances amb organitzacions necessàries i els indicadors per mesurar-ne l'èxit. Es tractava d'un pla de projecte concís que establia el marc de treball fins al desembre del 2017.

L'última sessió formativa amb el guiatge de la Secretaria de Barcelona + Sostenible es va dedicar a la comunicació, amb Daniel Muntaner, consultor en màrqueting digital. El 8 de juny es va celebrar una jornada al Centre Cívic Barceloneta per facilitar eines per comunicar els projectes de manera eficaç. Partint dels projectes ja concretats, van treballar com els havien de transmetre eficaçment als diferents usuaris i usuàries i públics destinataris, ja fossin futurs *partners* (socis) econòmics, aliats estratègics o ciutadans o ciutadanes, incidint en la capacitat d'adaptar el llenguatge a cada interlocutor o interlocutora.

Durant la sessió es va elaborar un pòster resum de cadascun dels projectes i es va treballar la capacitat de síntesi dels i les representants de les entitats participants, a qui es va dotar d'eines per

presentar en tres minuts el seu projecte. Muntaner explica que “es van treballar aspectes com la claredat del missatge, la capacitat de síntesi i la concreció dels punts més rellevants i innovadors dels projectes”, aprenentatges que podien ser de gran utilitat per al futur desenvolupament de cada proposta d'acció.

El darrer pas en l'etapa d'acompanyament a les entitats dut a terme durant la primavera del 2016 va ser, novament, la presentació i exposició dels projectes a tots els membres de la xarxa Barcelona + Sostenible en el “Fem xarxing”. El 8 juny de 2016 tots els equips de treball van compartir amb la resta d'organitzacions de la xarxa els resultats de tres mesos de treball intensos. I ho van fer a partir dels pòsters ideats en la sessió dedicada a la comunicació eficaç i amb tot l'aprenentatge acumulat en hores i hores dedicades a concebre el projecte. Es tancava així una fase dels projectes en què l'acompanyament i l'aprenentatge col·lectiu havien marcat la transformació de les idees pel clima presentades a París en accions concretes per desenvolupar a Barcelona, sota l'impuls de les entitats de la ciutat.

L'AUTOORGANITZACIÓ DELS EQUIPS DE PROJECTE

L'estiu del 2016 s'obria una nova etapa del procés “Compromís de Barcelona pel clima”, en què cada grup de treball havia d'ocupar-se de manera autònoma dels seus projectes per convertir-los en accions reals locals.

La Secretaria de Barcelona + Sostenible ja no establia un calendari de reunions. Tampoc no es preveien tallers formatius amb experts o expertes, ni s'establien fites a mitjà termini, ni se suggerien línies de treball. Ara cada grup feia avançar el seu projecte d'acció climàtica local segons el seu ritme i criteri. Es mantenia, això sí, el suport i acompanyament de la Secretaria de Barcelona + Sostenible per atendre necessitats tècniques i logístiques.

Diversitat de sensibilitats

Nou projectes. Més de dues-centes persones d'arreu de la ciutat compromeses progressivament a treballar-hi. La crida municipal per participar en el procés de “Compromís de Barcelona pel clima” havia aplegat persones amb sensibilitats, interessos, formacions, experiències i edats molt diverses. Es tractava de persones implicades amb la sostenibilitat integrades en entitats i organitzacions de tota mena. “La varietat del grup bé podia ser una representació de la diversitat de la població de la ciutat”, reflexionava Manel Muntada.

Van participar en el procés representants d'empreses, professionals liberals, persones integrades en comunitats escolars, experts i expertes del món acadèmic, representants veïnals, sindicats, treballadores i treballadors d'entitats sense ànim de lucre... Una diversitat que és font de riquesa. Repre-

sorgits pel compromís que parteixen de propostes generades per la xarxa Barcelona + Sostenible en són un exemple.”

sentants d'entitats que es van unir al projecte des dels seus interessos individuals legítims, d'àmbits professionals i aprenentatges diversos. Una barreja prometedora de sensibilitats i experteses que enriqueix cadascun dels projectes per assolir el millor objectiu possible.

Una diversitat que és reflex de la riquesa associativa i la implicació ciutadana amb la ciutat de Barcelona. Per al comissionat d'Ecologia, Frederic Ximeno: “A Barcelona per sort tenim un teixit associatiu i unes dinàmiques ciutadanes que són molt actives. Espais i instruments de fa molts anys on poder compartir les perspectives, les idees, els projectes, i promoure accions pel clima. Els nous projectes climàtics

Alta especialització dels grups

La clara orientació dels projectes a un sector ambiental específic, ja fos l'eficiència energètica dels edificis, la gestió dels residus, la mobilitat, l'educació ambiental o la mobilitat sostenible, va facilitar que es creessin equips de projecte integrats per entitats altament especialitzades. Aquesta especialització es va viure, en la majoria dels grups, com un element facilitador clau per a l'assoliment dels objectius finals marcats pel grup.

El mateix patró es reproduïx en quasi tots els equips de projecte. Entitats vinculades al reciclatge i els residus van impulsar els projectes “De Porta a porta i separo el que em toca. I l'envàs al comerç tornarà” i “Punt verd 2.0”. Organitzacions relacionades amb la mobilitat donaven forma als dos projectes vinculats amb aquesta temàtica: “Camins escolars segurs i sostenibles” i “En bici a la feina”. Entitats de l'àmbit de l'educació i la comunicació ambiental van treballar els projectes “Fem pinya pel canvi climàtic” i “El canvi climàtic canvia el planeta, i també et canvia a tu”. Entitats amb un alt coneixement sobre l'eficiència energètica es van implicar en els projectes “E4: endolla't a l'estalvi i l'eficiència energètica” i “Cobertes verdes”. I organitzacions que operen en l'àmbit del tercer sector i l'estalvi energètic lideraven el projecte “Reforma passiva i consciència activa contra la pobresa energètica”.

Els projectes del “Compromís de Barcelona pel clima” els desenvolupaven entitats que eren excel·lents coneixedores de cadascun dels reptes ambientals. No es pot dir que fossin projectes fruit del desconeixement de la realitat ambiental. Es basaven en millores reals, contrastables i beneficioses per al conjunt de la societat. L'únic que calia era ser pràctics i no imaginar impossibles.

Alfons Miàs, coordinador de l'Ateneu de Fabricació de La Fàbrica del Sol i membre de l'equip del projecte “Punt verd 2.0”, explica la dinàmica d'un equip de projecte format per entitats relacionades amb el món dels residus: “Tothom va aportar un punt de vista diferent i molt complet. En alguns moments algun podia més que un altre, però vam anar avançant sempre, escoltant les diferents opinions, establint sinergies. Al principi hi havia la sensació que podíem tenir punts de vista diferents que dificultarien el procés, però al llarg dels temps ens vam anar complementant.”

POSEM LA LUPA: DIFICULTATS PER ACTIVAR BICICLETES A LA FEINA

L'equip del projecte **"En bici a la feina"** preveia l'activació de bicicletes en desús per cedir-les als treballadors i treballadores d'una empresa de la xarxa Barcelona + Sostenible amb l'objectiu de generar l'hàbit de la mobilitat sostenible, alhora que es recollien indicadors per elaborar una guia de bones pràctiques per fomentar l'ús de la bicicleta. Es va fer una enquesta de mobilitat als i les integrants de la xarxa Barcelona + Sostenible per detectar necessitats i captar possibles interessats a aplicar el projecte. El projecte va quedar en *stand-by* (en pausa) alguns mesos en espera d'una sortida econòmica. Finalment, la iniciativa d'una de les entitats va permetre aconseguir una subvenció de l'Ajuntament per fer una primera prova pilot en una empresa d'economia social i solidària.

Tocar de peus a terra

L'any i mig d'intens treball de les entitats en cadascun dels nou equips de projecte va anar desenvolupant-se en el terreny d'allò real i possible. De les propostes teòriques inicials es passava progressivament a la transformació i aplicació a la realitat de la Barcelona contemporània; de les idees a l'acció; dels possibles socis als col·laboradors implicats en el projecte; en definitiva, del paper al món real.

Aquest procés de concreció es va viure d'una manera natural en aquells projectes amb un full de ruta i uns objectius ajustats a la realitat. Contràriament, els grups que havien fixat objectius massa il·lusoris i difícilment abastables o amb manca de consens intern van topiar amb dificultats —més o menys greus— a l'hora de cristal·litzar les seves aspiracions en accions reals.

I és que en alguns casos la reorientació dels projectes per aterrar-los en accions més a l'abast dels grups va provocar tibantors i debats interns intensos quan alguna entitat considerava que l'objectiu del projecte es desviava cap a direccions que no eren del seu interès o s'escapaven del seu abast.

POSEM LA LUPA: ORIENTACIÓ A RESULTATS

L'equip del projecte **"E4. endolla't a l'estalvi i l'eficiència energètica"** ha desenvolupat una dinàmica de treball molt orientada als resultats i participativa, ja que juga amb la implicació de tothom. "Hem tingut la sort que la implicació es contagia. Ens hem anat animant tots entre nosaltres de manera que quan algú ha estat més allunyat del projecte l'hem repescat, fent-li veure que en un equip és necessari que tothom hi sigui", remarca Elena Redondo. L'esperit de l'equip ha estat avançar en la consecució del projecte tot encabint els interessos dels membres del grup i sumant amb el coneixement de tothom. L'orientació clara a resultats de l'equip de projecte es va concretar en l'elaboració d'una guia per a l'estalvi energètic, adreçada a ciutadans i a professionals, que tractava sobre la rehabilitació d'edificis, establia estàndards de confort i definia criteris per a l'estalvi i l'eficiència energètica en habitatges, comerços i oficines.

POSEM LA LUPA: SINERGIES ENTRE ENTITATS

El projecte “**Reforma passiva i consciència activa contra la pobresa energètica**” també es va haver de reorientar a causa de les dificultats pressupostàries i logístiques que hi havia en aplicarlo a pisos concrets. A mitjans del 2017 el grup va veure la possibilitat de concórrer a una convocatòria pública de subvencions de Barcelona Activa per a projectes que generessin llocs de treball en empreses d’inserció laboral. Es van motivar col·lectivament per presentar-hi la documentació i, així, optar-hi, cosa que va aixecar l'ànim de l'equip. En pocs dies van enllestir un projecte amb l'esperança d'obtenir el finançament necessari per iniciar un projecte pilot en pisos de renda baixa. Malauradament no van obtenir finançament. El grup també va buscar suport econòmic a través d'operadores energètiques sense èxit. Malgrat l'esgotament i la manca de resultats i vies en què poder aplicar els seus coneixements en l'acció climàtica, les entitats senten que el projecte ha estat un èxit pel fet que els ha ofert l'oportunitat que organitzacions de perfils diferents, però amb interessos comuns, treballassin conjuntament. Bea de Diego posa en relleu la bona entesa i la complementaritat de les diferents entitats que treballaven al grup. També destaca que, més enllà de l'assoliment dels objectius concrets del projecte o els recursos econòmics obtinguts, l'important ha estat l'encaix que s'ha trobat entre les entitats i les possibilitats de futur que s'albiren. Una prova d'aquesta bona entesa dins de l'equip de projecte és que la primavera del 2018 continuen col·laborant en projectes i han optat conjuntament a una subvenció municipal per tirar endavant les seves propostes de millora energètica en habitatges de persones en situació de vulnerabilitat.

POSEM LA LUPA: DE L'ACCIÓ DE CARRER A L'UNIVERS EN LÍNIA

El projecte de comunicació “**El canvi climàtic canvia el planeta, i també et canvia a tu**” inicialment consistia a fer una gran campanya de ciutat, amb pancartes de grans dimensions penjades als principals monuments de la ciutat —Colom, la Sagrada Família, etc.—. D'aquesta manera, buscava provocar l'acció de les persones, interpel·lant-les a prendre part de l'acció per mitigar el canvi climàtic. La campanya tenia un lema propi, “I tu, què fas pel canvi climàtic?”, i s'havia de desenvolupar amb el suport d'un espai web on s'havien de veure les accions existents a la ciutat. A més, el web també havia de permetre posar exemples de bones pràctiques per fer front a aquest repte ambiental. Però, malauradament, el projecte no va acabar de reeixir als despatxos municipals i l'equip de treball va haver d'adaptar el projecte de comunicació a la creació d'un web de referència del mateix procés de “Barcelona pel clima”. El grup va viure el canvi amb desconcert i decepció, però va mantenir l'entusiasme per continuar divulgant els valors de la lluita climàtica. La primavera del 2017, quan faltava escassament un any per a la fi del projecte, l'equip va participar activament en la creació del futur web de “Barcelona pel clima”, amb propostes de contingut i idees per a l'arquitectura del web. Així doncs, l'equip es va encarregar de referenciar la informació de la resta dels equips al web, que va començar a estar operatiu l'hivern del 2017. El 2018, les persones integrants d'aquest equip van assumir tasques de divulgació dels projectes pel clima en el marc de les visites guiades a càrrec de Barcelona + Sostenible a l'exposició “Després de la fi del món”, que es va poder veure al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) des de la tardor del 2017 fins a finals d'abril del 2018.

Modelar els tempos d'un procés extens

Els diferents grups van fixar dinàmiques de treball que van variar en funció especialment de la complexitat del projecte i de les dimensions del grup i la consegüent repartició de tasques. En les reunions de treball de projecte es compartien els avenços, es proposaven aliances amb organitzacions i col·laboradors externs o es compartien els coneixements adquirits amb la resta del grup per fer avançar el projecte.

La majoria dels grups van reunir-se amb una freqüència d'entre una i tres trobades al trimestre. Les reunions tenien un ordre del dia dels temes per tractar, que s'emmarcava en un full de ruta més o menys definit per assolir l'objectiu del projecte. Després cadascú s'emportava deures que havia de resoldre, per compartir-ne les conclusions en la propera cita del grup. Els grups de treball sempre rebien el suport d'una tècnica de la Secretaria de Barcelona + Sostenible per a tasques de redacció de l'acta de la sessió i per a orientacions amb relació als serveis municipals vinculats amb el projecte.

El grup de treball **"E4: endolla't a l'estalvi i l'eficiència energètica"** va fer reunions de treball mensuals o, de vegades, quinzenals, en les quals va anar fixant el contingut del projecte i la forma que adoptaria, en un procés d'aprenentatge a través de l'acció que s'anava definint a mesura que anava avançant, que incorporava els aprenentatges i descartava allò que no funcionava. "Vam intentar sempre generar un clima de confiança entre tots els companys, on tothom podia aportar el que sabia i aprendre dels altres", explica **Elena Redondo**.

D'una manera semblant van treballar les entitats del projecte **"Camins escolars segurs i sostenibles"**: "Ens vam reunir pel nostre compte cada dos o tres setmanes", explica **Xavi Prat**. "A la reunió discutíem com avançar cap als objectius i ens posàvem deures per portar-los a la següent trobada. En cada reunió anàvem establint els següents passos." Al núvol compartien els documents i el correu electrònic els mantenien en contacte a l'hora de treballar.

Per a **Lluïsa Cendrón**, del projecte **"Fem pinya contra el canvi climàtic"**, "al començament no teníem una dinàmica de treball en equip perquè era la primera vegada que ens trobàvem. A la segona o tercera sessió això ja ho vam anar resolent i tots treballàvem perquè el projecte tirés endavant."

POSEM LA LUPA: DOCUMENTAR PER MILLORAR ELS PROCESSOS

El grup de treball del projecte **"Cobertes Mosaic"** inicialment es va dividir en quatre subgrups per encarar el projecte des de diferents fronts: la comunicació, la documentació, els aspectes tècnics i l'impuls d'un concurs de cobertes verdes. Amb tot, es reunien més o menys un cop al mes, i es repartien petites assignacions per anar avançant en els objectius. El projecte no era fàcil, atesa la complexitat del tema, sobretot pel que fa a la normativa. Les hores de dedicació que necessitava el projecte per tirar endavant i l'alta especialització professional requerida es van traslladar en demandes de suport econòmic per sustentar la feina feta i animar els membres del grup a continuar treballant. Les entitats que l'impulsaven no van assolir l'objectiu de construir tres cobertes verdes a la ciutat de Barcelona i el grup va viure aquest fet amb cert desengany i desil·lusió, cosa que va provocar desercions en l'equip de treball. Però quan l'Institut Municipal del Paisatge Urbà va veure amb bons ulls la proposta de crear un concurs de cobertes verdes i la va entomar com un projecte propi, va emergir una bona ocasió en què bolcar tots els coneixements de les entitats del subgrup dedicat inicialment a crear un concurs públic de cobertes verdes. El grup va participar en l'elaboració de les bases del concurs aportant-hi els coneixements adquirits en la recopilació de documentació tècnica i normativa relacionada amb la construcció de cobertes verdes. La primavera del 2018 l'Ajuntament va fer públiques les deu cobertes guanyadores del primer Concurs de Cobertes Verdes.

Laura Diéguez del projecte “A la feina en bici” explica: “Ens reuníem regularment un cop al mes. Si ens trobàvem amb algun entrebanc, ens vèiem amb més freqüència per treballar aquell aspecte més difícil o més concret. El grup promotor som tot entitats relacionades amb el sector de la mobilitat que ja tenim experiència en aquests temes. Cadascú ha anat aportant al projecte la seva expertesa des del seu àmbit de treball propi, ja sigui des de la universitat, entitats, gestors públics o els sindicats.”

El grup de treball del projecte “Reforma passiva i consciència activa contra la pobresa energètica” va ser molt canviant. Algunes entitats implicades a l’inici van abandonar el procés malgrat compartir la línia de treball, per circumstàncies diverses. Bea de Diego recorda com “a cada reunió anàvem concretant més i més el projecte, des d’un plantejament inicial molt filosòfic fins a fixar un tema en què poguéssim aportar cadascú des del seu coneixement i des de la seva entitat.” Però també fa referència al fet que va ser un procés llarg i de vegades esgotador, que requeria dedicar-hi moltes hores de feina i sense cap ànim de lucre.

Tensions internes i dinàmiques pròpies

Els projectes del “Compromís de Barcelona pel clima” han estat un retrat de la diversitat de dinàmiques possibles quan un grup de persones que no es coneixen prèviament, amb interessos diversos, coneixements dispars i ritmes vitals i de treball diferents, entren en espais de col·laboració. Alguns equips de projecte van treballar en harmonia durant tot el procés, d’altres van experimentar tensions internes al grup de treball fruit de conviccions divergents en el com i el quan de l’aplicació d’accions climàtiques, i d’altres avançaven amb el guiatge de persones que creien fermament en el projecte. La gestió d’aquesta diversitat era un dels aprenentatges de col·laboració i treball en comú del procés del “Compromís de Barcelona pel clima”.

La majoria dels participants en els equips de projecte han expressat una alta satisfacció personal per haver format part d’aquest procés col·laboratiu, pels aprenentatges adquirits i pels resultats de la feina feta.

POSEM LA LUPA: PERSEVERAR ENTORN DE LA REUTILITZACIÓ

El projecte “**Punt Verd 2.0**” va partir de la idea de la reutilització i l’aprofitament dels materials i productes a través de l’ús de tecnologies i la creació d’un espai de trobada d’iniciatives orientades a la reutilització. L’equip de treball topava amb les limitacions d’una normativa local que impedeix determinades accions de reutilització dels materials lliurats en punts verds. La manca de pressupost per desenvolupar les accions previstes en una prova pilot en dos punts verds de la ciutat per fomentar les visites d’usuaris i usuàries a partir de tallers i activitats d’intercanvi va frenar la dinàmica de l’equip de projecte, que es va anar desinflant. Els membres del grup compartien el convenciment que era necessari revisar el funcionament dels punts verds i la recollida. La societat ha avançat molt, des de l’economia circular, l’economia blava, el *cradle to cradle*, que fa valer la reutilització i la reparació, i no tant el reciclatge. Generant béns a partir dels residus. Amb el temps, es va elaborar un document que definia una prova pilot per a un futur servei de punt verd a la Barceloneta en sinergia amb l’Ateneu de Fabricació de La Fàbrica del Sol.

POSEM LA LUPA: LA DETECCIÓ DE L'OPORTUNITAT

El projecte “**De porta a porta i separo el que em toca. I l'envàs al comerç tornaràs**” va tenir una dinàmica singular. Després d'una fase inicial de debat entre les entitats de l'equip, el projecte es va focalitzar en una proposta ja madura i fermament defensada des d'organitzacions ambientals de la ciutat, que van veure en el procés “Barcelona pel clima” una oportunitat per proposar a l'Ajuntament una nova modalitat de recollida selectiva.

Inicialment, les entitats de l'equip de projecte havien plantejat diferents accions paral·leles en l'àmbit de la gestió i la prevenció de residus, que van acabar concretant-se en tres àmbits: la recollida selectiva porta a porta, la prevenció de residus per mitjà d'un sistema de devolució i dipòsit d'envasos i la creació d'una campanya de comunicació i sensibilització. A partir de la incorporació a l'equip de treball de l'Associació de Veïns de Sarrià, tot el projecte es va centrar en la implantació d'un sistema de recollida selectiva porta a porta al barri de Sarrià, i la resta d'iniciatives van quedar en segon pla, fins a abandonar-se. A partir d'aquí el grup de treball va perdre força i el protagonisme va recaure en les entitats del territori i en el consistori.

L'hivern del 2018 l'Ajuntament de Barcelona va anunciar l'inici de la prova pilot al barri de Sarrià. Poques setmanes després, la recollida selectiva va passar d'un 19% a un 60%, amb un nivell d'impropis a l'entorn d'un 1%.

La relació amb tercers

Una part important de les propostes requeria la implicació d'altres organitzacions o persones per fer possible la implantació dels projectes elaborats pels grups. En la majoria dels casos aquesta tasca es va desenvolupar aprofitant els coneixements i la xarxa de relacions dels integrants de cadascun dels grups de treball, ja fossin entitats o personal municipal. Cap dels grups no va recórrer a la concertació de cites a porta freda.

La sessió feta un any abans amb Daniel Muntaner anticipava precisament eines comunicatives per facilitar l'establiment de llaços i col·laboracions amb altres persones, organitzacions i empreses. De fet, s'hi van treballar les habilitats comunicatives per convèncer els altres dels beneficis de col·laborar en un projecte que tindria un guany col·lectiu superior. “Vam treballar la idea d'ajustar els missatges i la manera d'enfocar el projecte no només a la nostra pròpia visió sinó també al punt de vista dels altres per sumar complicitats”, explica Daniel Muntaner.

POSEM LA LUPA: **ASSESSORAMENT TÈCNIC EN BENEFICI DE LES ESCOLES**

El projecte “**Camins escolars segurs**” inicialment es va concebre per informar i conscienciar els conductors i conductores de la importància de la pacificació del trànsit en els entorns escolars amb especial èmfasi en la millora de la senyalització.

Les inquietuds del grup van servir perquè s’interessés a conèixer les línies de treball municipal en aquesta matèria, les estadístiques d’accidentalitat o les recomanacions municipals per a la millora de la seguretat viària. Aquest coneixement va servir per obrir el debat i concretar la proposta final: implicar la comunitat educativa a través del programa Escoles + Sostenibles amb el projecte “Fem campanya per una mobilitat segura i sostenible”. Durant el curs 2017-2018 hi van participar nou centres educatius de la ciutat.

Altres grups van establir un calendari de sessions de treball amb experts i expertes en el sector per incorporar coneixement. “**E4: endolla’t a l’estalvi i l’eficiència energètica**” van organitzar “esmorzars” amb la participació de professionals especialitzats en estalvi energètic en els àmbits de l’arquitectura, l’enginyeria o la divulgació, entre d’altres. Josep Bunyesc, arquitecte i Premi Nacional d’Arquitectura, va participar desinteressadament en una de les cites impulsades per aquest grup: “Sempre és interessant assistir a aquestes trobades, on suposadament et conviden com a expert en estalvi energètic en edificis, però on acabes aprenent tant o més que qualsevol altra persona.”

POSEM LA LUPA: **INCIDIR EN ELS EQUIPAMENTS DE PROXIMITAT**

El grup integrat al projecte “**Fem pinya contra el canvi climàtic**”, que s’havia fixat l’objectiu de redactar una guia adreçada a persones talleristes i usuàries dels equipaments culturals de la ciutat, va convidar representants de centres cívics per tenir la composició de com funcionen aquests equipaments i encaixar millor la seva proposta de capacitació a les persones usuàries d’aquests centres. La col·laboració dels centres cívics es va mantenir al llarg del projecte de gestació de la futura guia. La guia, finalment, es va redactar a partir de les aportacions fetes pel grup de treball, i va ser possible gràcies al fet que l’Ajuntament de Barcelona i l’Àrea Metropolitana van assumir-ne els costos de redacció i maquetació. Entre els mesos de gener i maig del 2018 es van dur a terme nou sessions formatives adreçades a les persones programadores, informadores, talleristes i dinamitzadores de nou equipaments de Barcelona, Sant Joan Despí i Esplugues de Llobregat. Aquestes sessions van tenir un gran èxit, part del qual es pot atribuir a l’homogeneïtat d’un grup integrat per professionals de l’educació ambiental tant de l’àmbit públic com privat, altament motivats i orientats a un mateix objectiu: l’elaboració de la guia de capacitació i la formació al personal dels equipaments culturals.

La incertesa d'un procés obert i inèdit

Els nou equips de treball del "Compromís de Barcelona pel clima" van treballar durant tot el procés amb entusiasme i d'una manera altruista, a partir del convenciment de la capacitat transformadora dels seus projectes. Però des del començament la incertesa pròpia de la innovació planava sobre el procés.

Per a Manel Muntada, la incertesa es troba en la mateixa temàtica de treball. Segons Muntada, el projecte del canvi climàtic és molt obert i en la seva naturalesa radica ja l'acceptació d'un món en conflicte, que es vol canviar, on els models econòmics d'uns no coincideixen amb els interessos de la resta: "Els membres de la xarxa Barcelona + Sostenible construeixen un projecte d'esperances, amb el qual no estem segurs on arribarem ni si serà fàcil o no, però que o ens hi fiquem o no hi arribarem mai". Segons Muntada, "són projectes que avui en dia són possibles, quan hem obert un model generatiu. Abans veníem d'un model extractiu i industrial en què aquestes transformacions no es podien produir. Són projectes que formen part d'una reflexió global."

En aquest entorn d'incertesa, Muntada assenyala la importància d'un suport actiu de les institucions a les entitats i organitzacions que impulsen projectes de transformació en àmbits com el finançament, la gestió de coneixement, la visibilitat, l'apoderament o la continuïtat dels projectes. En aquest sentit, la presència constant en cadascun dels nou grups d'una representant de la Secretaria de Barcelona + Sostenible i d'un tècnic municipal integrat a l'equip com un membre més va ser un bon recurs.

RECTA FINAL

L'estiu del 2017 va començar el compte enrere dels projectes. Durant l'any anterior cada grup havia desenvolupat el seu projecte d'acord amb les seves inquietuds, coneixements i eines disponibles. Quan faltaven sis mesos per tancar el procés, es prenen les darreres decisions, que determinarien l'objectiu final de cada projecte i el seu grau d'assoliment.

Durant els darrers sis mesos del procés dels projectes del "Compromís de Barcelona pel clima", es van dur a terme diferents accions. Per exemple, la sessió "Fem xarxing" dedicada a l'economia circular, que va destinar la darrera part de la trobada als nou projectes, i que va tornar a fixar en el calendari dels grups de treball una data d'exposició pública dels projectes. Un representant de cadascun dels grups de treball va compartir amb la resta de membres de la xarxa Barcelona + Sostenible els avenços dels projectes el 9 de maig al Born Centre de Cultura i Memòria. Amb el suport dels pòsters resum elaborats anteriorment, es van exposar l'evolució de les línies de treball, els objectius i els resultats obtinguts fins al moment fruit de l'intens treball dut a terme durant el darrer any.

Les presentacions posaven a prova, un cop més, la capacitat dels impulsors de divulgar els beneficis socials i ambientals dels projectes ideats per millorar la sostenibilitat a la ciutat de Barcelona, així com la necessitat d'accions locals reals per lluitar contra el canvi climàtic. Però aquestes presentacions també van evidenciar un fet que caracteritzava el procés: la dinàmica i evolució particulars de cadascun dels nou projectes col·laboratius. I és que cap projecte es desenvolupava igual que un altre. Cadascun havia crescut prenent un camí específic, propi, que no es repetia en la resta d'iniciatives. Una diversitat coral que dibuixava nou camins diferents; nou possibles maneres de treballar col·lectivament per avançar cap als objectius compartits.

Projectes sense pressupost

L'hivern del 2016-2017 la majoria de grups treballaven amb les limitacions derivades de tenir uns projectes que no disposaven de pressupost per desenvolupar-los. Darrere dels projectes s'hi amagaven hores de dedicació de professionals especialitzats en cadascun dels àmbits de treball. Però la recompensa de la materialització dels projectes trigava, les dificultats creixien i sovint semblava difícil afrontar les adversitats sense un suport econòmic. L'hivern del 2016 diversos grups van expressar el desig de rebre un ajut econòmic públic per desencallar algunes dificultats i garantir el manteniment dels projectes. I alguns projectes van rebre aquest impuls perquè encaixaven en les línies de treball existents a l'Ajuntament. El gener del 2017, en

les respostes a una enquesta de necessitats enviada per la Secretaria de Barcelona + Sostenible a tots els grups de treball, es repetia la mateixa demanda: pressupost per poder encarar les accions previstes en cada projecte. Malgrat que inicialment no es va preveure cap dotació econòmica, era clar que calia reflexionar-hi.

En alguns casos, la confluència amb línies d'actuació municipal existents va fer possible tirar endavant els projectes assumint-ne l'execució. D'altres van trobar finançament en les línies de subvencions existents. En dos casos el producte final va ser un pla executiu del projecte pendent de materialitzar-se en espera de pressupost.

L'interès per la millora de la comunicació ambiental, una constant

Bona part dels equips van incloure la comunicació ambiental com una de les línies de treball o com a objectiu final del projecte. I és que els aspectes educatius i de divulgació ambiental van ser una part important de tot el procés.

Per a l'equip **"E4: endolla't a l'estalvi i l'eficiència energètica"**, el producte final de la seva feina havia de ser una guia "per donar solucions a problemes concrets, reals, vinculats no només amb l'energia sinó també amb la salut i el confort". L'equip preveia desenvolupar una eina clarificadora de l'eficiència energètica en processos de manteniment o rehabilitació a petita escala, destinada a la ciutadania. I volia fer més divulgació per a l'apoderament ciutadà en la sostenibilitat.

El projecte **"Camins escolars segurs i sostenibles"** va acabar fixant el seu objectiu principal en la proposta de fer una campanya de divulgació dins de les escoles per fomentar la pacificació dels entorns escolars, assumida dins la microxarxa "Fem campanya per una mobilitat segura i sostenible".

De fet, aquesta és una aspiració comuna de gairebé tots els grups: aportar coneixement a la societat per facilitar l'adopció d'uns hàbits de vida més saludables, menys nocius per al planeta i que permetin frenar el canvi climàtic.

NOU ACCIONS SOBRE EL CANVI CLIMÀTIC

El 13 de desembre de 2017 es va celebrar la darrera trobada dels projectes del "Compromís de Barcelona pel clima", que tancava dos anys de treball a càrrec de les entitats implicades.

Al Centre Cívic La Sedeta es va celebrar la sessió de tancament i avaluació col·lectiva del treball executat al llarg de tot el procés. Les entitats van tornar a rebre Manel Muntada, dos anys després de les sessions iniciàtiques centrades en el *canvas*. Mitjançant activitats de dinamització es va treballar la valoració conjunta de la tasca desenvolupada en el marc del "Compromís de Barcelona pel clima". Enrere quedaven dos anys d'intensa dedicació per part dels representants d'entitats de la ciutat per contribuir a fer possibles accions transformadores.

En aquest punt, també des de la Secretaria de Barcelona + Sostenible i des de l'Ajuntament de Barcelona, es va avaluar tot el procés i se'n va analitzar l'evolució de cara a detectar oportunitats de millora. Arran d'aquestes reflexions va sorgir la iniciativa municipal de dotar eco-

nòmicament les entitats a través d'un programa de subvenció que donés suport als futurs projectes relacionats amb la lluita contra el canvi climàtic i de considerar l'acció ciutadana com un dels quatre eixos del full de ruta municipal en acció climàtica: el Pla Clima. Així ho va anunciar el comissionat d'Ecologia, Frederic Ximeno, en la trobada a La Sedeta.

Per a Ximeno, la feina feta pels equips de projecte és fonamental: "La continuïtat d'acció és imprescindible. Tenim pressa, tenim uns compromisos que són imprescindibles i són els únics que ens portaran a fer front al canvi climàtic tal com ens plantejem a l'acord de París i com ens planteja la ciència. Per tant, el que és importantíssim és assegurar l'acció, com ja heu fet."

Amb relació a l'escenari posterior als projectes del "Compromís de Barcelona pel clima", segons Frederic Ximeno, "més enllà del pla de treball corresponent a aquests dos anys, des de l'Ajuntament abordem un nou pla que impulsa totes les qüestions de mitigació, incloses la mobilitat, l'energia, la gestió de residus, etc., el pla d'adaptació, la reducció de la pobresa energètica, el reimpuls d'aquesta acció ciutadana. Parlem del Pla Clima, que consolida i dona encara més força per aquesta visió de l'acció climàtica."

Aprentatges de les entitats

La trobada a La Sedeta va ser l'ocasió per recollir i documentar les valoracions dels i les participants en el procés de realització dels projectes. Mitjançant les dinàmiques de grup previstes a les sessions es va constatar la satisfacció per haver format part del procés, pels aprenentatges adquirits al llarg dels dos anys sobretot amb relació al treball col·laboratiu en projectes, pel fet d'haver compartit punts de vista i d'haver cooperat des de la transversalitat. I tot això a partir de saber escoltar i exposar idees en equip, renunciant a l'interès particular en benefici del projecte comú, així com del treball multidisciplinari i les dinàmiques de grup per assolir els resultats previstos.

L'aspecte del dimensionament del projecte a partir de les eines, recursos financers i temps disponible també es va assenyalar com un dels aprenentatges. De somiar a construir. De l'imaginari al real. En la sessió, els representants de les entitats van suggerir que calia més concreció en el marc d'actuació dels projectes, així com disponibilitat de finançament i més confiança envers les entitats en el desenvolupament dels projectes.

Aprenentatges municipals

Teresa Franquesa, directora d'Estratègia i Cultura de Sostenibilitat a la Gerència d'Ecologia Urbana de l'Ajuntament de Barcelona i impulsora del "Compromís de Barcelona pel clima", considera que des de l'àmbit municipal s'han après moltes coses: "Una és el paper important que necessàriament ha de jugar qui convida —en aquest cas, l'organització municipal—, acompanyant i donant suport. Aquest és un paper que han fet molt bé les persones de l'equip de la Secretaria de Barcelona + Sostenible."

Franquesa destaca "el paper d'acompanyament en el més profund sentit de la paraula: respectuós amb les decisions que pren el grup i amb els objectius del grup, però alhora facilitador perquè el que es vulgui fer es pugui fer." En aquest sentit, tots els equips han coincidit a assenyalar la importància del paper de la Secretaria de Barcelona + Sostenible per al desenvolupament dels projectes.

Però aquest procés, segons Franquesa, "ha mancat a nivell pressupostari." És per això que els pressupostos municipals per al 2018 ja han incorporat una partida destinada a una convocatòria de subvencions per a projectes relacionats amb el canvi climàtic impulsats des d'entitats membres de Barcelona + Sostenible. Lliçó apresca.

La primera convocatòria de subvencions de projectes d'acció pel clima, publicada a principis del 2018 amb una dotació de 200.000 euros, ha rebut 49 sol·licituds d'entitats que proposen actuacions locals per fer front al canvi climàtic.

Per al consistori, un altre aprenentatge és el fort vincle creat entre organització municipal i entitats quan es treballa conjuntament, i el consegüent reconeixement mutu. Es tracta d'un escenari de col·laboració estreta entre Administració i entitats que facilita futurs projectes de cocreació en l'àmbit de la sostenibilitat a la ciutat de Barcelona. Per Franquesa, "tot plegat són aprenentatges que enriqueixen tant a nivell personal com col·lectiu."

Diferents projectes, una suma de resultats

Els nou projectes del "Compromís de Barcelona pel clima" van néixer d'una fita comuna, l'acció climàtica, però presenten diferències clares pel que fa a la materialització final.

Tres projectes faciliten incrementar el coneixement de la ciutadania i el seu apoderament en matèria de sostenibilitat, com són el pla de comunicació d'"**El canvi climàtic canvia el planeta, i també et canvia a tu**", el projecte destinat als equipaments de proximitat "**Fem pinya contra el canvi climàtic**" i el projecte de guia d'"**E4: endolla't a l'estalvi i l'eficiència energètica**".

Quatre projectes aporten transformacions reals als serveis públics de la ciutat de Barcelona vinculats amb la sostenibilitat: el projecte **"De porta a porta i separo el que em toca. I l'envàs, al comerç tornaràs"**, rebatejat com **"Sarrià residu zero"** per al projecte pilot de recollida selectiva porta a porta al barri de Sarrià Vell; el projecte **"Camins escolars segurs i sostenibles"**, que proposa una campanya conjunta a les escoles per una mobilitat als entorns escolars més segura i lliure de fums; el projecte **"Cobertes mosaic"**, que ha promogut el Concurs de Cobertes Verdes, i el projecte **"Punt verd 2.0"**, que aporta idees de millora en el servei de la xarxa de punts verds de la ciutat aplicables en un futur projecte pilot.

Finalment, dos projectes fan apostes per millorar i implicar les organitzacions: el projecte **"A la feina en bici"**, que s'orienta a la implantació d'un nou servei de bicicletes adreçat a organitzacions privades, oferint eines als treballadors i treballadores per fomentar els desplaçaments a la feina en bicicleta, i el de **"Reforma passiva i consciència activa contra la pobresa energètica"**, que planteja definir un protocol que recopili recomanacions i bones pràctiques per reduir costos energètics a llars vulnerables, de molt interès per a les entitats del sector.

Avançar col·lectivament en la cultura de la sostenibilitat

El procés protagonitzat per les entitats al "Compromís de Barcelona pel clima" ha representat un viatge col·lectiu per avançar en la cultura de la sostenibilitat, des del coneixement compartit i l'aprenentatge col·lectiu.

Per Franquesa, "es tracta d'un aprenentatge en acció. Es tracta de plantejar el repte ambiental d'una manera comprensible i implicar-nos a donar-hi una solució col·lectivament a través d'una acció. Petites actuacions reals que transformen la realitat. Processos que fan que com a col·lectiu aprenguem treballant en equip."

Per a Teresa Franquesa, treballar col·lectivament per uns mateixos objectius aporta elements de seguretat i cohesió: "Saber que estàs en un marc de referència en el qual estàs treballant amb molts que també fan petites coses. Això fa una gran diferència entre el sentiment que té el qui està treballant sabent que no està sol i el que està treballant ignorant si n'hi ha d'altres que estan intentant assolir el mateix objectiu o en un projecte similar. És

un dels valors que té la xarxa: fer de marc de referència comú i d'objectius compartits pels quals tothom treballa conjuntament per mirar de fer-los realitat."

Mirant al futur: el Pla Clima

El "Compromís de Barcelona pel clima", signat el 2015, va establir uns objectius amb l'horitzó del 2030, així com un pla de treball de nou projectes a dos anys vista que van quedar definits el desembre del 2017. Quins són els passos següents per continuar treballant? La ciutat defineix la nova fita: Pla Clima.

Al llarg del 2017 es va treballar en l'elaboració del Pla Clima, amb les diferents àrees de l'Ajuntament i amb les aportacions dels membres de la Xarxa Barcelona+Sostenible i la ciutadania a través de sessions participa-

tives i la plataforma Decidim. El resultat és un pla que fixa objectius ambiciosos en la lluita contra el canvi climàtic, que integra la mitigació, l'adaptació i la justícia climàtiques, i que dona un nou impuls a l'acció ciutadana pel clima.

Janet Sanz, tinenta d'alcaldia d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat, va presentar públicament el nou Pla Clima en un acte al CCCB davant de més de dues-centes persones, el 24 d'abril de 2018. Per a Sanz, "a París es van definir les prioritats d'aquest mandat polític, però aquestes han d'anar molt més enllà, portant-nos un full de ruta clar on el compromís de Barcelona per afrontar el canvi climàtic vagi creixent cada cop més. Les propostes que vam dur a París han començat a agafar forma. L'aposta pel transport públic és una evidència. En la creació d'un operador municipal energètic. També en el verd urbà, amb una estratègia del verd ambiciosa —amb 44 hectàrees de verd més a la ciutat abans del 2019... I també en un element fonamental, que és la construcció d'una eina, el Pla Clima, des de la participació i la complicitat de tota la gent compromesa amb el fet que Barcelona sigui una ciutat cent per cent sostenible. I això val més que qualsevol política que fem. Perquè, independentment que aquest Govern continuï, hi ha una feina feta, que la gent defensa i s'ha fet seva, i que la seguirà tirant endavant. I ho farà no per la voluntat política d'un govern de torn, sinó que ho farà com a part d'una transformació de ciutat que no té marxa enrere."

Documents de referència:

Compromís Ciutadà per la
Sostenibilitat

Compromís de
Barcelona pel Clima

Pla Clima

Aprenentatge
col·lectiu

Web Barcelona
pel clima

ENTITATS IMPLICADES

EN ELS PROJECTES DE "BARCELONA PEL CLIMA"

E4: Endolla't a l'estalvi i a l'eficiència energètica

Ajuntament de Barcelona
Col·legi d'Ambientòlegs de Catalunya
Universitat Pompeu Fabra
Associació de Serveis Energètics Bàsics Autònoms (SEBA)
Etiqueta Eficiència Energètica (EEE)
ZeroHub
NaturCAT
Arquitectura Ambiental
Celobert - Arquitectura, Enginyeria i Urbanisme
Gestor Energètic Integral (GENI)
Escola Nostra Senyora de Lurdes

Reforma passiva i consciència activa per fer front a la pobresa energètica

Ajuntament de Barcelona
ZeroHub
B01 Arquitectes
Edenway
RehabiMed
Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Associació Green Building Council Espanya (GBCe)
Ecoserveis

Cobertes mosaic. Fem sostenibles els nostres terrats

Ajuntament de Barcelona
Barcelona de Serveis Municipals (BSM)
Col·legi d'Aparelladors, Arquitectes Tècnics i Enginyers d'Edificació de Barcelona
ArteriaEco
NaturaKid
Develop
La Fàbrica del Sol
Entorn XXI - Serveis Ambientals
Eix verd
Arquitectura i Sostenibilitat (AuS)
André Moreira
Fundació Empresa & Clima

Camins escolars segurs i sostenibles

Ajuntament de Barcelona
Transports Metropolitans de Barcelona (TMB)
Col·legi d'Ambientòlegs de Catalunya
Biciclot
Associació per a la Prevenció d'Accidents de Trànsit (PAT)
Xarxa de Voluntariat Ambiental de Catalunya
AMPA de l'Institut Escola Costa i Llobera

Amb bici a la feina

Ajuntament de Barcelona
Barcelona de Serveis Municipals (BSM)
Universitat de Barcelona
Bicicleta Club de Catalunya (BACC)
Biciclot
Comissions Obreres (CCOO)

Punt verd 2.0

Ajuntament de Barcelona
Àrea Metropolitana de Barcelona
Ateneus de fabricació
Alencop Cooperativa
Fundació Prevenció de Residus i Consum
Formació i Treball
By My Eco
Siresa
Espai Ambiental

Sarrià, residu zero

Ajuntament de Barcelona
Associació de Veïns de Sarrià
Centre d'Ecologia i Projectes Alternatius (CEPA)
Ecologistes en Acció
Universitat de Barcelona
Associació Cultural Casa Orlandai
Fundació Prevenció de Residus i Consum
Lavola
Espai Ambiental
Col·legi Sant Ramon Nonat
Ferrovia
Pimec - Micro, petita i mitjana empresa de Catalunya

Fem pinya contra el canvi climàtic

Ajuntament de Barcelona
Àrea Metropolitana de Barcelona
La Fàbrica del Sol
Lavola
Col·legi Sant Ramon Nonat
Tahler

El canvi climàtic canvia el planeta, i també et canvia a tu

Ajuntament de Barcelona
Àrea Metropolitana de Barcelona
Universitat de Barcelona
Zoo de Barcelona
Lavola
Entorn XXI - Serveis Ambientals
Arda - Gestió i Estudis Ambientals
Jeep Gasulla
Institut Príncep de Girona

Edita:

Àrea d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat.
Ajuntament de Barcelona.
Desembre 2018.

Quarta tinenta d'alcaldia

Janet Sanz

Comissionat d'Ecologia

Frederic Ximeno

Direcció:

Teresa Franquesa, Directora d'Estratègia i Cultura de Sostenibilitat
Marta Cuixart, Secretària del Consell Ciutadà per la Sostenibilitat

Coordinació:

Elena Forcada. Estratègia i Cultura de Sostenibilitat

Equip de suport als projectes:

Alba Galofré, Anna Ferrer, Anna Masclans, Anna Vilanova, Gina Güell, Gloria Molina, Maria Làzaro, Marta Campos, Melani Márquez, Mireia Pou, Patrícia Rovira, Vanessa Bastida, Secretària Tècnica Barcelona + Sostenible.

Tècnics i tècniques municipals referents de cada projecte:

Anna Cris - Gilaberte - Institut Municipal de Serveis Socials
Carlos Vázquez - Neteja i Gestió de Residus
Helena Barracó - Estratègia i Cultura de Sostenibilitat
Imma Barbal - Model Urbà
Irma Soldevilla - Agència de l'Energia de Barcelona
Miquel Rusalleda - Participació i Comunicació d'Ecologia Urbana
Montse Mateu - Estratègia i Cultura de Sostenibilitat
Montse Suárez - Institut Municipal d'Educació
Núria Garcia - Institut Municipal de Paisatge Urbà
Roser Carvajal - Neteja i Gestió de Residus
Sònia Frias - Gerència d'Ecologia Urbana

Redacció del document:

Laura Bayo i Sererols

Amb les aportacions d'entrevistes fetes a:

Alfons Miàs, Anna Martín, Bea de Diego, Daniel Muntaner, Elena Lacort, Elena Redondo, Eulàlia Figuerola, Frederic Ximeno, Janet Sanz, Josep Bunyesc, Laura Diéguez, Leo Bejarano, Lúdia Calvo, Lluïsa Cendón, Manel Muntada, Maria Làzaro, Marta Cuixart, Teresa Franquesa, Xavi Prats

Disseny i maquetació:

Gerard Sardà

